

De herfst was weer eens een periode van minnen en plussen in het natuurbeschermingswerk. De kranten stonden vooral vol van discussies over de milieugevolgen van Formule 1 in Zandvoort. De gevolgen daarvan voor de vogels in het aangrenzende duin zijn vooralsnog onduidelijk. Vandaar het initiatief om bij de provincie aan te dringen op serieus onderzoek. Het recreatieschap Spaarnwoude heeft een toekomstvisie op papier gezet. Op zich een prijzenswaardige zaak, ware het niet dat de natuur er in die conceptvisie nogal bekaaid vanaf komt. Gelukkig kunnen we daarnaast ook melding maken van een drietal positieve initiatieven.

Onderzoek naar gevolgen Formule 1 voor vogels

De nieuwe serie Formule 1 races in Zandvoort lijkt er nu toch echt aan te komen. Ook de benodigde vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet zijn door de provincie verleend. Menig bezorgde vogelaar vraagt zich af: hoe is het mogelijk dat er een vergunning voor een zodanig verstorend evenement wordt verleend midden in het broedseizoen? Heeft de provincie ook nagegaan wat de effecten van de extreme geluidsbelasting van de raceauto's, luidsprekers, publiek en helikopters is op vogels in het direct aangrenzende Natura 2000-gebied? Nee dus. Na enig speurwerk bleek dat het effect op (broed)vogels van dit bijzondere soort evenement nog nooit is onderzocht. Er is niet eens goed onderzocht en met metingen getoetst welke geluidsbelastingen daadwerkelijk tijdens de races optreden in het direct aangrenzende natuurgebied. Voor de vergunningverlening zijn alleen voorspellingen gedaan met akoestische rekenmodellen van het langjarige gemiddelde geluid. Verwezen is verder naar algemene literatuur volgens welke relevante effecten van geluid op (broed)vogels niet aantoonbaar zouden zijn. Terwijl uit recent wetenschappelijk onderzoek juist blijkt dat vogels wel degelijk behoorlijk last kunnen hebben van extreme, maar sterk wisselende geluidsbelastingen zoals bijvoorbeeld nabij start- en landingsbanen van vliegvelden. De Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland zijn daarom een intensieve lobby-actie begonnen om bij Provinciale Staten aan te dringen op het alsnog uitvoeren van wetenschappelijk verantwoord onderzoek. Doel van de actie is niet om de Formule 1 races van de eerstkomende jaren nog tegen te houden. Doel is juist om tijdens en na deze races in het aangrenzende natuurgebied onderzoek in de praktijk te doen. Om hun pleidooi kracht bij te zetten hebben de Verenigde Vogelwerkgroepen dankbaar gebruik gemaakt van informatie die hun is verstrekt door het Instituut voor Biologie van de Universiteit Leiden. Vele statenleden reageerden positief op het voorstel. Maar het is nog onzeker of de meerderheid van de Staten daadwerkelijk haar verantwoordelijkheid neemt.

Teleurstellende conceptvisie voor Spaarnwoude

Het gaat niet goed met het recreatiegebied Spaarnwoude. Het recreatieschap kampt al jaren met een gebrek aan geld. Ondanks het feit dat het gebied grotendeels is aangewezen Natuur Netwerk Nederland (NNN) en dat het schap Spaarnwoude aanprijst als een gebied met natuur en recreatie, heeft vrijwel het gehele gebied puur een recreatiebestemming en wordt er aan natuurbeheer steeds minder gedaan. Alle aandacht van het recreatieschap en de betrokken gemeenten leek de laatste jaren gericht op het aantrekken van nog meer evenementen die extra geld in het laatje moeten brengen. In de discussies over de Mud Masters en over de evenementen in het Velsense deel is dat meer dan duidelijk geworden.

In dat licht is het positief te noemen dat het recreatieschap en de daarin participerende overheden het initiatief hebben genomen om een toekomstvisie op te stellen voor het gehele gebied, van Velsen tot en met de Haarlemmermeer. De titel van de conceptvisie 'Spaarnwoude Park 2040 - Van groen buiten de stad naar park tussen de steden' doet echter niet veel goeds vermoeden. Wordt het gebied alleen nog meer aangeharkt ten koste van de natuur? Verder lezend in het stuk wordt al snel duidelijk dat deze visie in de eerste plaats is bedoeld om de recreatieve potenties van het gebied beter te benutten. De Metropoolregio Amsterdam heeft het gebied nadrukkelijk ontdekt en dan weet je het wel. Doel is vooral om een grote toename van bezoekers te faciliteren: 3 miljoen per jaar extra bovenop de 5 miljoen bezoekers van nu. Da's wel erg veel, maar het aantal recreanten zal zeker blijven toenemen. Voor ons als vogelwerkgroep is dan het belangrijkste hoe de natuurwaarden van het NNN-gebied desondanks kunnen worden beschermd en waar mogelijk zelfs verder ontwikkeld.

Wat dat betreft zijn er ook wat lichtpuntjes. Op een aantal plekken wordt in deze visie expliciet ook gesproken over natuurdoelstellingen, zelfs over 'topnatuur' die extra bezoekers naar het gebied moet lokken. De status als NNN-gebied wordt expliciet erkend. In de doelstellingen wordt ook gesproken over verhoging van natuurwaarden, versterking van biodiversiteit en zelfs over uitbreiding van het NNN-gebied. Maar als je daarna doorleest vinden dit soort doelstellingen (nog?) geen enkele vertaling in concrete daden. Natuur wordt in de visie onder één noemer met landschap beschreven, terwijl het om twee compleet verschillende dingen gaat. In geen van de kaartjes en bijbehorende teksten wordt concreet iets gezegd over natuurdoelstellingen en het soort natuur dat wordt nagestreefd, laat staan over concrete maatregelen om dat te bereiken. De enige uitzondering is het weidevogelgebied van de Verenigde Binnenpolders en verrassend ook de Hekslootpolder, die ook volgens deze visie beschermd moeten blijven. De relatie tussen natuur en recreatie (deels elkaar versterkend, maar deels ook strijdig met elkaar) wordt helemaal nergens benoemd, laat staan concreet uitgewerkt. In onze inspraakreactie vragen we dan ook met nadruk om deze hiaten alsnog in te vullen. Om ervoor te zorgen dat de natuur er niet wéér bekaaid vanaf komt, maar dat de mooie doelstellingen in deze visie eindelijk ook worden waargemaakt.

Een tweede strandreservaat bij IJmuiden?

Sinds kort is er op landelijk niveau ineens aandacht en geld voor natuur op het strand (zie het artikel van Jan Kuys elders in deze Fitis). Dat is alleen maar een goede zaak gezien de toenemende druk op de kust en het strand door allerlei vormen van recreatie en evenementen waardoor de rust voor onder andere vogels steeds meer in het gedrang komt. Met het nieuwe strandreservaat Noordvoort tussen Zandvoort en Noordwijk loopt onze regio enigszins voorop in deze ontwikkeling. Maar hoe zit het met de rest van ons strand? De provincie Noord-Holland heeft twee jaar geleden in het kader van het kustpact in nauw overleg met gemeenten en de grote natuurorganisaties substantiële delen van het Noord-Hollandse strand aangewezen als natuurstrand. In onze regio is er, naast het strandreservaat van Noordvoort, nog een tweede natuurstrand aangewezen: grofweg het gebied tussen Parnassia en het Kennemermeer in de gemeenten Bloemendaal en Velsen. Bij dit natuurstrand is op de kaart zelfs een groene ster geplaatst, wat inhoudt dat hier mogelijkheden voor extra natuur worden gezien.

Zo'n kans mogen we natuurlijk niet laten liggen, vinden wij als natuurbeschermingscommissie. Omdat we tot nu geen signalen hebben ontvangen dat de betrokken overheden dit oppakken, willen we zelf maar gaan verkennen welke mogelijkheden voor de natuur we voor dit deel van het strand zien. Zeer recent hebben we een werkgroep gevormd met deskundige leden van onze vogelwerkgroep die zich hierover willen buigen. De ambitie van de werkgroep is een globale visie voor dit gebied met allerlei ideeën voor natuurmaatregelen uit te werken die we daarna aan de betrokken overheden en natuurbeheerders willen voorleggen. Daarbij zullen we uiteraard gebruik maken van de in Noordvoort opgedane ervaringen. Lezers die zelf ideeën hebben voor verbetering van dit deel van de kust en het strand worden van harte uitgenodigd deze in te brengen bij Leo Clijsen, trekker van de werkgroep (leoclijsen@kpnmail.nl).

Natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups - een kans voor natuur in de stad

De eikenprocessierups – u weet wel, dat beestje met zijn voor ons mensen bijzonder hinderlijke brandharen – rukt steeds verder op in ons land. Inmiddels zijn ze nadrukkelijk ook in onze regio gearriveerd, met alle gevolgen van dien voor mensen die per abuis met de brandharen van het beestje in aanraking komen. Gemeenten leken tot nu tamelijk machteloos te staan tegenover de snelle toename van dit vervelende beestje. Maar ineens is er hoop. Uit gedegen praktijkonderzoek in Gelderland blijkt dat die nare beestjes het beste kunnen worden bestreden met hun natuurlijke vijanden. Diverse stadsvogels, de koolmees voorop, lusten ze graag. Ook insecten als sluipwespen dragen veel bij om deze rups in toom te houden. Als er maar voldoende vogels en sluipwespen in de buurt aanwezig zijn.

Op voorstel van Vogelbescherming Nederland hebben we daarom aan enkele van onze gemeenten een brief gestuurd waarin we ze op deze mogelijkheid hebben gewezen. We hebben ze ook hulp aangeboden bij het plaatsen en onderzoeken van nestkasten. Haarlem en Velsen hebben er positief op gereageerd (zie het artikel elders in deze Fitis over de betreffende actie in Haarlem).

Maar nestkastjes voor vogels alleen zijn niet genoeg. De koolmezen kunnen het alleen niet aan. Er moet ook veel meer aandacht komen voor een echt ecologisch beheer van het groen om ervoor te zorgen dat er veel meer insecten, waaronder ook sluipwespen, zijn. Zo'n ecologisch beheer met veel bloemen willen we natuurlijk al lang, maar het gaat op vele plaatsen nog veel te traag. De noodzakelijke bestrijding van de vervelende rupsen kan een goede reden zijn om daar nu snel veel meer werk van te maken.

Ook Bloemendaal wil gericht bijdragen aan biodiversiteit

Haarlem heeft al vele jaren een ecologisch beleidsplan. Velsen heeft recent in een nieuw groenstructuurplan eveneens een ecologisch accent aan haar groenbeleid gegeven. Haarlemmermeer werkt momenteel een eigen natuurvisie uit. De kleinere gemeenten in onze regio bleven tot nu nog wat achter bij deze nieuwe positieve trend. Tot onze verrassing heeft zeer recent nu ook de gemeente Bloemendaal belangstellenden uitgenodigd voor een discussie over maatregelen om de biodiversiteit binnen haar grondgebied te verhogen. De opkomst was boven alle verwachtingen groot. Meer dan vijftig mensen - raadsleden, burgers, vertegenwoordigers van PWN, Staatsbosbeheer, Duinbehoud, KNNV, Vogelwerkgroep etcetera - gingen drie uur lang zeer geanimeerd met elkaar en de wethouder in gesprek. De wethouder leidde de discussie hoogstpersoonlijk. En het moet gezegd, ook thematisch heeft de gemeente dit breed en inspirerend aangepakt. Dat is ook niet voor niets. Bloemendaal heeft bijzonder veel mooie natuur met een grote variatie binnen haar gemeentegrenzen die echter op vele plaatsen ook onder druk staat. Er waren vier thema's waarop in de discussie werd ingezoomd: het strand, de kansen om groene verbindingen tussen de duinen en de dorpen tot stand te brengen, het ecologisch beheer van het gemeentelijke groen en de bestrijding van exoten. Resultaat van alle discussies is een waslijst van suggesties hoe de gemeente, in samenwerking met allerlei betrokkenen, kan bijdragen aan een verhoging van de biodiversiteit. De bedoeling is dat dit zijn beslag krijgt in een nieuw op te stellen groenbeleidsplan.

■ *Chris Brunner en Leo Clijsen*